

Využití shlukové analýzy a metody hlavních komponent při identifikaci faktorů ovlivňující přijetí IFRS pro SME

The Use of Cluster Analysis and Principal Component Methods in Identification of Factors Influencing the Adoption of IFRS for SMEs

Veronika Blašková, Hana Bohušová

Abstract:

Purpose of the article: Small and medium sized companies have an important position in the economy. Different generally accepted accounting principles (GAAP) can be considered as one of the most important obstacles in their actions on the international markets. The International Accounting Standards Board (IASB) published an International Financial Reporting Standard (IFRS) designed for the use by small and medium-sized entities (SMEs) to meet their financial reporting needs. The purpose of the paper is to evaluate the current approach to the IFRS for SME adoption over the world, with respect to the level of economic development of countries and quality of their financial reporting. In the paper are identified common characteristics of countries (indicators) which have already the IFRS for SME adopted.

Methodology and methods: The statistical methods were used for the comparison of countries which have already the IFRS for SMEs adopted with those which have not adopted it yet. The level of economic development of the particular country and other characteristics were used for comparison. The confidence intervals for selected indicators characterising the clusters of countries with the same approach the IFRS for SMEs adoption.

Scientific aim: The main scientific aim of this paper is to identify indicators characterizing the economic level of the country in conjunction with other indicators describing the financial reporting quality, which are different in the case of countries that acceded to the adoption of IFRS for SMEs as their generally accepted accounting principles from countries that adoption rather reject and determine the values of these indicators characteristic of each group, created confidence intervals used for the purpose of access prediction for adoption of IFRS for SMEs in countries, in which their attitude to adoption is not yet clear.

Findings: It is obvious from results of analysis, that the average values significantly differs between the countries which have adopted IFRS for SMEs and countries which have not. Countries having the positive attitude towards IFRS for SMEs have lower values of indicators. The most important difference has been found in the indicator of GDP per capita, for its value does not fall within the set intervals.

Conclusions: The application of statistical methods has demonstrated that the countries which the IFRS for SMEs already adopted have significantly lower level of GDP per capita in comparison to countries, which are the adoption of IFRS for SMEs refusing. Similar hypothesis concerning the connection to willingness to adopt the standard and quality of the current financial reporting system of the country was tested. With 99% probability the different level of the average indicator of the quality of financial reporting was demonstrated for each group. The average lower level of all analyzed indicators was established in case of countries which the IFRS for SMEs have already adopted.

Keywords: SME, IFRS for SME, harmonization, adoption of IFRS for SME, cluster analysis, t-test

JEL Classification: M41, C12, C51, C38

Úvod

Malé a střední podniky (SME) zaujímají významné postavení v hospodářství, zejména v oblasti zaměstnanosti, podle Moore a kol. (2008) hrají důležitou roli i oblasti ekonomického růstu a udržitelného rozvoje každé země. Tyto podniky jsou podstatné pro ekonomiky vyspělých zemí stejně jako i pro rozvojové země. Podle informací IFAC představují v Evropské unii více než 99 % z celkového počtu podniků působících na jejím území a poskytují více než 100 milionů pracovních míst, což je přes 67 % v rámci soukromého sektoru.

SME představují zcela různorodou skupinu podniků, jedná se o podniky rozdílné velikosti, působící v různých odvětvích ekonomiky, v různých lokalitách. Přes veškeré odlišnosti však řada SME má podobný předmět činnosti bez ohledu na zemi, ve které působí. (ACCA, 2000).

Za stěžejní překážky při zapojení malých a středních podniků do zahraničních aktivit lze podle Evropské komise (2003) považovat používání odlišných systémů finančního výkaznictví, rozdílná pravidla zdaňování v jednotlivých zemích. Zatímco velké kotované společnosti povinně vykazují v rámci harmonizovaného systému finančního výkaznictví v podobě IFRS, v Evropě se jedná přibližně o 7 000 společností, více než 7 milionů evropských SME tyto standardy využívá dobrovolně. (Epstein, Jermakowicz, 2008). Dobrovolné sestavování účetních závěrek v souladu s plnými IFRS přináší účetním jednotkám jisté výhody (snazší přístup k zahraničním zdrojům, snazší přístup na zahraniční trhy, získání nových obchodních partnerů, snazší možnost konsolidace v rámci skupiny účetních jednotek se sídlem v různých zemích), na druhé straně však povinnosti vyplývající z dodržování pravidel IFRS tyto účetní jednotky výrazně zatěžují (zvýšené požadavky na výkaznictví jsou spojeny s vysokými náklady na oceňování majetkových složek, náklady na nové informační systémy nebo na úpravu stávajících, vysoké požadavky na kvalitu a znalosti pracovníků, náklady na služby expertů). Dobrovolné používání plných IFRS podniky typu SME podle Epstein, Jermakowicz (2008) neposkytuje dostatečnou úroveň pro zabezpečení mezinárodní srovnatelnosti finančních informací, neboť stále existuje větší podíl SME, které vykazují v rámci národních účetních pravidel (národní GAAP) jednotlivých zemí, a to zejména z toho důvodu, že implementace plných IFRS by pro tyto jednotky znamenala značné zvýšení nákladů na finanční výkaznictví, přičemž přínos by pro ně byl výrazně nižší než vynaložené náklady. Na druhé straně je však skutečností, že v současnosti

jsou národní GAAP v řadě zemí světa kompatibilní s plnými IFRS nebo z plných IFRS vycházejí. Jedná se například o Litvu, Lotyšsko, Maltu, Chorvatsko, Kypr, Austrálii, Singapur.

Cíl

Příspěvek je zaměřen na harmonizaci finančního výkaznictví SME prostřednictvím IFRS pro SME v celosvětovém měřítku. Východiskem pro zpracování je zhodnocení současného přístupu k převzetí IFRS pro SME jako národního GAAP (dále jen adopce IFRS pro SME) ve světě. Jsou porovnávány přístupy charakteristické pro EU a pro rozvojové země. Cílem příspěvku je identifikace ukazatelů charakterizujících ekonomickou úroveň země v kombinaci s dalšími ukazateli popisujícími úroveň finančního výkaznictví, které se odlišují v případě zemí, které přistoupily k adopci IFRS pro SME jako svých všeobecně uznávaných účetních zásad od zemí, které adopci spíše odmítají a určit hodnoty uvedených ukazatelů charakteristické pro jednotlivé skupiny. Jako vhodné ukazatele byly zvoleny ukazatele charakterizující ekonomickou úroveň země (GDP na hlavu a index zahraničního obchodu) v kombinaci s ukazateli kvality výkaznictví, ochota delegovat autoritu.

Materiál a metody

Příspěvek navazuje na závěry omezeného počtu studií, které již byly ve světě v souvislosti s potenciální celosvětovou harmonizací finančního výkaznictví SME uskutečněny (Stainbank, 2008, Schutte, Buys, 2011, Van Wyk, Rossouw, 2009, Mage 2010, Simpson, 2008, Zeghal, Mhedhbi, 2006, Arsoy, Sipi, 2008, Deaconu, 2006). V rámci některých z těchto studií byly vysloveny hypotézy o vztahu mezi hospodářskou úrovní zemí, kvalitou národního GAAP, objemem zahraničního obchodu a ochotou země převzít systém IFRS pro SME jako národní GAAP (dále adoptovat IFRS pro SME). V příspěvku jsou tyto hypotézy podrobeny testování. Základní informace pro analýzu byly čerpány z materiálů publikovaných IASB, jedná se zejména o IASB – IFRS for SME Update, kde jsou pravidelně zveřejňovány informace o zemích, které IFRS pro SME adoptovaly a webových stránkách regulátorů finančního výkaznictví příslušných zemí. Informace o hodnotách ukazatelů charakterizujících příslušné země vycházejí ze zprávy Global Competitiveness Report 2011–2012 vydávané World Economic Forum (2011).

Z metodologického hlediska byl nejprve využit sekundární výzkum, v rámci něhož byl vytvořen přehled více než 50 zemí světa, které již IFRS pro SME adoptovaly jako svůj národní GAAP a byly identifikovány země, které adopci IFRS pro SME v současné době odmítají. Pro komparaci ukazatelů charakterizující země zařazené a do skupiny, které IFRS pro SME adoptovaly a které nikoliv byly použity statistické metody. Metody, které byly využity při zpracování dat jsou t-test, intervalový odhad a shluková analýza.

V rámci zpracování byla testována hypotéza vyplývající z předešlých uskutečněných studií: země, které se přiklonily k adopci IFRS pro SME se od zemí, které adopci zvažují, příp. odmítají, liší ve vybraných ukazatelích vyspělosti země a stávající kvality finančního výkaznictví. Jako relevantní ukazatele byly použity GDP na hlavu, index zahraničního trhu, kvalita výkaznictví, ochota k delegování autority a Volba ukazatelů byly provedena na základě závěrů uskutečněných studií Stainbank, 2008, Schutte, Buys, 2011a, Van Wyk, Rossouw, 2009, Mage 2010, Simpson, 2008, Zeghal, Mhedhbi, 2006, Arsoy, Sipahi, 2008) – měřeno prostřednictvím GDP na hlavu a zamýšlených cílů, kterým by měla adpce přispět – zkvalitnění finančního výkaznictví, rozvoj zahraničních aktivit účetních jednotek a následný nárůst objemu zahraničního obchodu (kvalita výkaznictví, ochota delegovat autoritu a index zahraničního obchodu). Identifikace relevantních ukazatelů byla provedena pomocí testování t-testem. Na základě prvotní identifikace, byla využita metoda shlukové analýzy k ověření, zda všechny zvolené ukazatele jsou pro rozhodování o přijetí IFRS pro SME stejně významné. Data byla převzata ze zprávy – The Global Competitiveness Report 2011. Kvalita výkaznictví je škálovaná hodnota (1 = nejhorší, 7 = nejlepší), tento ukazatel je tedy založen částečně na subjektivním hodnocení, podobně jako ochota k delegování autority. K ověření vyslovené hypotézy byl využit t-test (Ott, 1993).

T-test pro testování shody středních hodnot má různé varianty. Testové kritérium pro případ, že oba výběry mají homogenní rozptyly, je

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{n_1 + n_2}{n_1 n_2} \frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2}}} \sim t(n_1 + n_2 - 2). \quad (1)$$

Testové kritérium pro nehomogenní rozptyly je

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}, \quad (2)$$

má Studentovo rozdělení se stupni volnosti

$$\nu = \frac{\left(\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}\right)^2}{\left(\frac{S_1^2}{n_1}\right)^2 \frac{1}{n_1 - 1} + \left(\frac{S_2^2}{n_2}\right)^2 \frac{1}{n_2 - 1}}, \quad H_0 \quad (3)$$

se zamítá, jestliže p-hodnota $< \alpha$, kde \bar{X}_1, \bar{X}_2 je aritmetický průměr, μ_1, μ_2 je střední hodnota, S_1^2, S_2^2 je rozptyl, n je počet pozorování, 1 = skupina jedna, 2 = skupina dvě, α je riziko, t je testová statistika se Studentovým rozdělením, ν jsou stupně volnosti pro Studentovo rozdělení.

Kromě t-testu byla k interpretaci využita i konstrukce intervalů spolehlivosti. Cílem je stanovení intervalu, ve kterém bude s vysokou pravděpodobností $(1 - \alpha)$ ležet hodnota parametru. Interval spolehlivosti pro střední hodnotu je

$$\bar{X} - t_{1-\frac{\alpha}{2}} \cdot \frac{s_{n-1}}{\sqrt{n}} \leq \mu \leq \bar{X} + t_{1-\frac{\alpha}{2}} \cdot \frac{s_{n-1}}{\sqrt{n}}, \quad (4)$$

kde s_{n-1} je výběrová směrodatná odchylka (Hindls, 2002).

Ukazatele, které t-test klasifikoval jako signifikantní, byly využity pro shlukovou analýzu. Za předpokladu, že byly zvoleny vhodné ukazatele (100% pravděpodobnost), by shluková analýza podle těchto faktorů rozdělila země právě na skupinu zemí, kde je IFRS pro SME adoptováno a na země, kde ne. Shlukování zemí je založeno na využití měr nepodobnosti jednotlivých objektů. K výpočtu nepodobnosti byla využita euklidovská vzdálenost

$$v = \sqrt{\sum_{i=1}^k (y_i - z_i)^2}, \quad (5)$$

kde y a z jsou vektory ukazatelů pro jednotlivé dvojice zemí. Shluky se v jednotlivých krocích považují za nové objekty a podrobují se shlukování podle stejných principů jako původní objekty. V dalším textu bude skutečné rozdělení zemí označeno jako skupiny a rozdělení zemí na základě shlukové analýzy jako shluky. V případě, že by předpoklad o rozdílnosti ukazatelů pro jednotlivé skupiny byl splněn na 100%, skupiny a shluky by se rovnaly (země by byly rozděleny pomocí shlukové analýzy přesně na země, které IFRS pro SME adoptovaly a které ne).

Teoretická východiska

Prvním krokem, který byl učiněn směrem k odstranění překážek v podobě odlišných systémů účetnic-

tví a finančního výkaznictví pro SME, je standardizace účetních pravidel pro SME. Vypracováním mezinárodně přijatelných účetních standardů pro podniky, které nejsou předmětem zvýšeného veřejného zájmu (malé a střední podniky), byl pověřen v roce 2001 IASB. Okruh podniků, kterých by se měl účetní standard týkat, je vymezen jako podniky, které nejsou předmětem zvýšeného veřejného zájmu a zveřejňují svoje všeobecné účetní výkazy. Jedná se zejména o podniky označované jako SME a velké podniky, které nejsou emitentem veřejně obchodovaných cenných papírů – tedy nejsou subjekty veřejného zájmu. Jak je patrné, okruh podniků, pro které by měly být standardy vytvořeny, je značně rozsáhlý a velmi různorodý. Zahnuje široké spektrum podniků – od subjektů označovaných jako mikro-podniky až po velké podniky. Z tohoto důvodu je velmi složité vytvořit soubor pravidel a metodických postupů (standardů), které by plně odpovídaly potřebám těchto podniků a nadměrně je nezatěžovaly.

Cílem tvorby standardů pro podniky, které nejsou předmětem veřejného zájmu (SME), bylo vytvořit jednotný soubor kvalitních, srozumitelných a právně vynutitelných účetních standardů, jež by naplňovaly potřeby uživatelů účetních závěrek SME. V červenci 2009 byl IASB vydána konečná verze IFRS pro SME. IFRS pro SME je samostatný standard zaměřený na potřeby menších účetních jednotek s rozsahem přibližně 230 stran. Na plných IFRS je zcela nezávislý, což umožňuje jeho adopci i v zemích, které nepřijaly plně IFRS. Standard pro SME je vytvořen tak, aby mohl být aplikován při sestavování finančních výkazů pro podnikatelské subjekty a aby informace poskytované finančními výkazy byly srovnatelné v čase i při mezipodnikovém srovnávání. Jelikož jednoznačně nevymezuje okruh účetních jednotek, které by jej měly používat, je v pravomoci každé země, která jej přijme, přesné vymezení účetních jednotek, pro které je standard určen.

V IFRS pro SME došlo ke zjednodušení souboru pravidel pro účetní výkaznictví, které vycházejí z plných IAS/IFRS a jsou především určeny pro velké kapitálové společnosti, jejichž cenné papíry jsou obchodovány na finančních trzích. V úvodu návrhu je vymezena typická účetní jednotka, pro kterou je tento standard zamýšlen – jedná se o účetní jednotku přibližně s 50 zaměstnanci.

Ve srovnání s plnými IFRS, které jsou určeny pro veřejně obchodované velké kapitálové společnosti (je jich však pouze kolem 45 000), je IFRS pro SME určen milionům společností, které představují až 99% podíl na podnikatelských subjektech ve světě. V Evropě se jedná o více než 25 milionů

soukromých společností a přes 20 milionů v USA. V současné době již byl standard přijat nebo je plánováno jeho přijetí ve více než 60 zemích (IFAC, 2010), přesto EU s jeho implementací dosud váhá. V souvislosti s harmonizací finančního výkaznictví malých a středních podniků v podobě IFRS pro SME byla provedena řada výzkumů (Barker, Noonan, 1995, Demartini, 2005, Eierle, Haller, 2009), ve kterých bylo prokázáno, že SME nejsou homogenní skupinou, a proto jednotky náležející do této skupiny by měly být dále diferencovány (s ohledem na jejich velikost) do skupin: střední, malé a mikro. Neexistuje však jediné celosvětově akceptované rozdělení do příslušných kategorií.

Každá samostatná skupina se významně odlišuje. Za významný lze v tomto ohledu považovat rozdílný přístup k regulaci finančního výkaznictví pro jednotlivé skupiny ve většině zemí. Ve většině zemí je uplatňován třístupňový rámec regulace finančního výkaznictví, kde pro velké kotované společnosti je určen harmonizovaný systém finančního výkaznictví (IAS/IFRS, US GAAP), pro střední a malé podniky jsou národní GAAP a pro mikro podniky většinou systém založený na bázi peněžních toků. Řada zemí nepožaduje pro malé či střední jednotky povinný audit, mohou sestavovat závěrku ve zkráceném rozsahu a jsou snižené požadavky na obsah a rozsah přílohy. IFRS pro SME na tyto skutečnosti svým obsahem reaguje.

IASB definice SME neobsahuje podobná kvantitativní kritéria pro vymezení jednotlivých kategorií SME. Je to zejména z toho důvodu, že standard není určen pouze pro země EU a mohl by být využíván ve více než 100 různých zemích světa, a proto není možné vytvořit taková kvantitativní kritéria, která by měla delší trvanlivost a byla vhodná pro všechny tyto země. Z tohoto důvodu zůstává vymezení kvantitativních kritérií v pravomoci jednotlivých zemí. Přesto přístup IASB uplatňovaný v IFRS pro SME je přednostně zaměřen na tzv. typickou SME, kterou představuje podnik s přibližně 50 zaměstnanci. Tento přístup se tak spíše než na velikost účetní jednotky, soustředí na typické transakce, události a podmínky, které jsou pro podobné účetní jednotky charakteristické.

Daňové orgány jsou zpravidla považovány za klíčové uživatele finančních výkazů sestavovaných SME. Na rozdíl od velkých kotovaných společností, u kterých mezi klíčové uživatele patří akcionáři a potenciální investoři (Sian, Roberts, 2009). Ze závěrů výzkumu Deaconu, Nistor, Popa (2009) vyplývá, že informační potřeby a požadavky na finanční výkaznictví uvedených skupin se mohou do značné míry lišit. Pro vlastníky a investory je prioritní požadavek

na věrné zobrazení skutečnosti při respektování zásady opatrnosti, zatímco pro daňové orgány je podstatné, aby byly zajištěny srovnatelné podmínky pro všechny daňové poplatníky. Jelikož je IFRS pro SME založen na obdobných principech jako jsou plné IFRS a vzhledem k odlišnosti daňových systémů jednotlivých zemí, nemohly být při tvorbě IFRS pro SME přednostně uvažovány požadavky daňových orgánů.

Vedle daňových orgánů jsou podle Saracina (2005) hlavními uživateli finančních výkazů SME vlastníci a poskytovatelé cizího kapitálu. Podle výsledků výzkumu Schiebel (2008) týkajícího se požadavků uživatelů finančních výkazů SME se IASB nepodařilo dokonale vymezit tyto požadavky, neboť postupovala analogicky jako u plných IFRS a nebrala v úvahu specifika SME.

Adopce IFRS pro SME ve světě

Přestože při tvorbě IFRS pro SME IASB neuvažovala, že by měl být určen pro zvláštní skupinu uživatelů, pocházely reakce na návrh standardu převážně z Evropy a dalších vyspělých zemí, zatímco pouze omezené množství názorů bylo z Afriky a ostatních rozvojových zemí (Schutte, Buys, 2011).

V souvislosti s potenciální adopcí IFRS pro SME v rámci EU Evropská komise (EC) považovala za vhodné seznámit se s názory uživatelů finančních výkazů v EU na potenciální adopcí IFRS pro SME. Za tímto účelem bylo provedeno šetření. EC v listopadu 2009 vydala dokument „*EU Consultation on IFRS for SMEs*“. Dokument obsahoval 12 otázek. EC obdržela přes 200 odpovědí z většiny členských států. Hlavním cílem komise bylo získat názory zejména od uživatelů finančních výkazů, kterými jsou podnikatelé, banky a investoři. Analýza názorů měla přispět EC zejména při rozhodování o potenciální aplikaci IFRS pro SME v EU.

Z reakcí na konzultační dokument je dle Zprávy vztahující se k hodnocení reakcí na potenciální adopcí IFRS pro SME v EU (EC, 2010) patrný nejednotný postoj respondentů z členských zemí EU. Postoj jednotlivých zemí je do značné míry ovlivněn vztahem mezi finančním výkaznictvím a daňovým systémem v jednotlivých zemích. Mezi výrazné odpůrce adopce patří země, ve kterých je úzká vazba mezi finančním výkaznictvím a daněmi. Pro tyto země by adopce IFRS pro SME byla výrazným omezením pro společnosti a představovala by vznik duplicitního výkaznictví. Typickými představiteli jsou Německo a Francie.

Na druhé straně mezi příznivce adopce patří státy, ve kterých jsou systém finančního výkaznictví a da-

ňový systém z větší části nezávislé. Mezi tyto země patří Velká Británie a Irsko. Příznivci zdůrazňují výhody adopce při srovnávání finančních výkazů sestavených v různých zemích, což může podporovat nárůst přeshraničních transakcí včetně podnikových kombinací a snižování nákladů na získání finančních zdrojů.

Podle Oberhostera (1999) IASB nikterak nezoledňuje a specifika rozvojových zemí. Ani v případě IFRS pro SME IASB podle Simpsona (2008) nebrala IASB na tato specifika ohled při jejich tvorbě, což bylo zapříčiněno i skutečností, že tyto země v době jeho tvorby projevily pouze minimální zájem a pouze malý počet byl vybrán pro účely praktického testování v roce 2007. Navíc ve většině rozvojových zemí nejsou historicky vyvinuty národní předpisy týkající se účetnictví a finančního výkaznictví a je jim často doporučováno používat plné IFRS (Sacho, Obelhoster, 2008), což však v těchto zemích může vyústit ve zcela neadekvátní výsledky. Názory na použití plných IFRS v rozvojových zemích dokonce vyústily v návrh aplikace „dvoustupňového modelu“, který bere zřetel na odlišnosti rozvinutých a rozvojových zemí. Přestože existuje řada problémů týkajících vhodnosti IFRS či IFRS pro SME pro adopci rozvojovými zeměmi, jedná se především o rozvojové země, jak je patrné z přehledu v tab. 1. Na druhé straně je třeba zmínit argument ve prospěch jejich adopce, adopce je doporučována zejména zemím, které nemají vyvinutý vlastní kvalitní systém finančního výkaznictví, a tak IFRS či IFRS pro SME představují pro tyto země jisté východisko (Deloitte, 2009). Jedná se například o následující země: Arménie, Bahrajn, Chile, Kostarika, Dominikánská republika, Ekvádor, Fidži, Ghana, Guatemala, Guyana, Haiti, Honduras, Jamaika, Keňa, Kuvajt, Kyrgyzstán, Mongolsko, Nepál, Nikaragua, Omán, Panama, Sierra Leone, Tádžikistán, Trinidad a Tobago, Ukrajina, Venezuela. Podle Deaconu (2006) lze předpokládat, že bude rozdílný přístup k adopci harmonizovaného systému finančního výkaznictví na straně zemí, které mají historicky vyvinutý kvalitní systém finančního výkaznictví a na straně výše uvedených zemí. Navíc podle Mage (2010) i studie uskutečněná IASB ve více než 31 tisících SME v 68 rozvojových zemích a rozvíjejících se trzích prokázala, že společnosti s vyšší transparentností finančního výkaznictví mají výrazně menší problémy se získáváním externích zdrojů financování a získávají je za vynaložení nižších nákladů než ostatní společnosti, jejichž systém finančního výkaznictví není dostatečně transparentní, což je dostatečně průkazným argumentem pro tvrzení, že kvalita finančního výkaznictví pozitivně ovlivňuje efektivnost investic.

Tab. 1 Adopce IFRS pro SME ve světě.

Země	Datum adopce	Typ účetní jednotky	Povinnost vykazovat v souladu s IFRS pro SME
Argentina	1.1.2011	Všechny jednotky, které nemají povinnost vykazovat dle plných IFRS	Dobrovolně
Brazílie		SME	Dobrovolně
Bahamy	1.1.2012	Všechny jednotky, které nejsou předmětem veřejného zájmu	Dobrovolně
Kambodža		Všechny jednotky, které nejsou předmětem veřejného zájmu	Dobrovolně
Dominikánská republika	1.1.2010	Všechny společnosti, jejichž akcie nejsou veřejně obchodovatelné	
Egypt	Dosud nestanoveno	SME	
Chile	1.1.2013	Všechny jednotky, které nejsou předmětem veřejného zájmu	
Ghana	1.1.2010	SME	Povinně
Guatemala	1.1.2011	SME	
Hongkong	okamžitě	SME	Dobrovolně
Jižní Korea		Společnosti, které nejsou veřejně obchodované (s výjimkou finančních institucí a státem vlastněných společností)	Dobrovolně
Libanon	1.1.2010	SME	Dobrovolně
Malajsie			
Maurícius		Státem vlastněné malé jednotky	Dobrovolně
Namibie	Po 17.2.2010	Všechny jednotky, které nejsou předmětem veřejného zájmu	Dobrovolně
Nepál	1.6.2011		
Nigérie	1.1.2014	Všechny jednotky, které nejsou předmětem veřejného zájmu s výjimkou mikro-podniků	Povinně
Panama	1.1.2011	SME	Dobrovolně
Peru	1.1.2012	Všechny společnosti s výjimkou veřejně obchodovaných společností a velkých společností	Povinně
Filipíny	1.1.2010	SME s výjimkou mikro-podniků	Povinně
Fidži	1.1.2011		
Jihoafrická republika	1.1.2008	Všechny jednotky, které nejsou předmětem veřejného zájmu s výjimkou	Dobrovolně
Tanzanie		Společnosti, které nejsou předmětem veřejného zájmu s méně než 100 zaměstnanci a základním kapitálem nižším než 600.000 \$	Dobrovolně
Venezuela	1.1.2011	SME a velké veřejně neobchodované společnosti	
Zambie	1.1.2011	SME (obrat přes 4 miliony \$)	Dobrovolně
Zimbabwe	1.1.2011	SME	Dobrovolně

Zdroj: (Bohušová, Blašková, 2012).

Výsledky

Pro účely testování byly země rozděleny do tří skupin podle svého přístupu k adopci standardu. Skupina 1 IFRS pro SME adoptovala (obsahuje 48 zemí), skupina 2 připravena IFRS pro SME adoptovat (5 zemí) a skupina 3 (14 zemí) adopci zcela odmítá. Rozdělení zemí podle této skutečnosti je v tab. 2.

Rozdílnost průměrné hodnoty zvolených ukazatelů pro tyto tři skupiny zemí byla testována pomocí t-testu shody středních hodnot.

Veškeré statistické analýzy byly prováděny v programu Unistat.

Před aplikací t-testu byl proveden Shapiro-Wilkův test normality dat (nezamítli jsme hypotézu o normalitě na hladině významnosti 1%) a také

Tab. 2 Skupiny pro testování.

Skupina 1	Argentina, Azerbajdžán, Barbados, Belize, Botswana, Brazílie, Kambodža, Kostarika, Dominikánská republika, Egypt, Salvátor, Etiopie, Ghana, Guatemala, Guyana, Honduras, Hong Kong, Chile, Jamaica, Jordánsko, Keňa, Kyrgyzstán, Libanon, Lesotho, Malawi, Malajsie, Mauricius, Moldávie, Namibie, Nepál, Nikaragua, Nigérie, Panama, Peru, Filipíny, Katar, Singapur, Jižní Afrika, Sri Lanka, Suriname, Svazijsko, Tanzánie, Trinidad and Tobago, Turecko, Uganda, Venezuela, Zambie, Zimbabwe
Skupina 2	Dánsko, Irsko, Lotyšsko, Velká Británie, USA
Skupina 3	Rakousko, Belgie, Kanada, Francie, Německo, Itálie, Japonsko, Malta, Mexiko, Nizozemí, Polsko, Slovensko, Slovinsko, Švýcarsko

Zdroj: vlastní práce na základě informací IASB (2012).

F-test shody rozptylů. Na základě výsledků těchto testů byla zvolena varianta t-testu. V uvedeném případě se při testování skupiny 2 a 3 jednalo o t-test s homogenními rozptyly, v případě testu skupiny 1 a 2 nebo 1 a 3 to byl test s nehomogenními rozptyly. V tab. 3 jsou uvedeny hodnoty testového kritéria pro t-test shody středních hodnot doplněné o významnost testu označenou hvězdičkami. Z výsledků t-testu lze vyčíst, že existuje největší rozdíl v průměrných hodnotách mezi skupinou 1 a 3 (p-hodnota < 0,001 je v tabulce označena třemi *, p-hodnota < 0,01 dvěma *, p-hodnota < 0,05 jednou *). Mezi skupinami 2 a 3 nebyl prokázán významný rozdíl pro žádný ukazatel, z tohoto důvodu nebude uvažována rozdílnost skupin 2 a 3 a v dalším zpracování jsou sloučeny do jedné (tab. 3).

Na základě t-testu bylo potvrzeno, že pro skupinu zemí, které IFRS pro SME adoptovaly a které nikoliv se i průměrné hodnoty zvolených ukazatelů liší.

Ze závěrů t-testů vyplývá, že ukazatele byly identifikovány jako vhodně zvolené pro další zpracování a následně mohou být využity pro zpracování prostřednictvím shlukové analýzy. V rámci zpracování byla využita hierarchická shluková analýza se čtvercovou euklidovskou vzdáleností a v rámci shlukování byly jednotky srovnávány na základě průměrů uvnitř skupin.

Shluková analýza hodnotí rozdílnost vektorů pro jednotlivé země. Každý vektor obsahuje informace z ukazatelů, které byly při t-testu vyhodnoceny jako významné, tj. jejich průměrné hodnoty jsou pro země, které IFRS pro SME adoptovaly odlišné než pro země, které IFRS pro SME neadoptovaly.

Na základě srovnání zemí podle hodnoty identifikovaných ukazatelů byl soubor rozdělen na dva shluky. Příslušnost k prvnímu shluku (země, které IFRS pro SME adoptovaly) byla pro 76,1 % zemí, země, které dosud IFRS pro SME neadoptovaly, či-

Tab. 3 Hodnoty testového kritéria a významnost pro t-test shody středních hodnot.

Ukazatel	Skupina 1 a 2	Skupina 1 a 3	Skupina 2 a 3
GDP na hlavu	-3,9371*	-5,7407***	0,4983
Kvalita výkaznictví	-1,1082	-3,2881**	-0,7540
Ochota delegovat autoritu	-2,9571*	-3,4278**	1,1285
Index zahraničního obchodu	-2,7787*	-5,9192***	-0,2810

Zdroj: vlastní práce.

Tab. 4 Tabulka shluků.

Shluk	Příp.	Procenta	Země
1-a	51	76,1 %	Argentina, Azerbajdžán, Barbados, Belize, Botswana, Brazílie, Kambodža, Kostarika, Dominikánská republika, Egypt, Salvátor, Etiopie, Ghana, Guatemala, Guyana, Honduras, Chile, Jamaica, Jordánsko, Keňa, Kyrgyzstán, Libanon, Lesotho, Malawi, Malajsie, Mauritius, Moldávie, Namibie, Nepál, Nikaragua, Nigérie, Panama, Peru, Filipíny, Jižní Afrika, Sri Lanka, Suriname, Svazijsko, Tanzánie, Trinidad a Tobago, Turecko, Uganda, Venezuela, Zambie, Zimbabwe, Lotyšsko, Malta, Mexiko, Polsko, Slovensko, Slovinsko
2-b	16	23,9 %	Dánsko, Irsko, Velká Británie, USA, Rakousko, Belgie, Kanada, Francie, Německo, Itálie, Japonsko, Nizozemí, Švýcarsko, Hongkong, Katar, Singapur

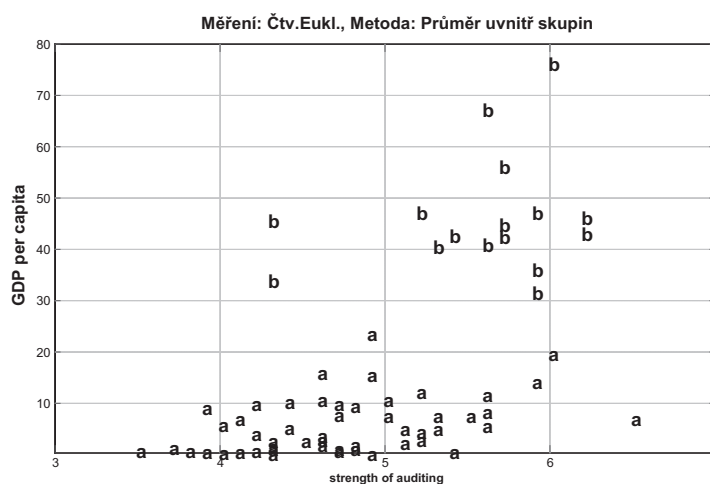
Zdroj: vlastní práce.

nily 23,9 %. Příslušnost zemí k určitému shluku je patrná z tab. 4.

Shluk 1-a zahrnuje většinu zemí, které již IFRS pro SME adoptovaly, prostřednictvím shlukové analýzy však byly do uvedeného shluku zařazeny i země, které IFRS pro SME dosud neadoptovaly, neboť charakteristiky dosahovaly hodnot spíše odpovídajících shluku 1-a. Jedná se o Lotyšsko, Maltu, Mexiko, Polsko, Slovensko a Slovinsko. Z grafu shluků však vyplývá, že se nejedná o země zcela typické. Za důvody, proč tyto země dosud nejsou

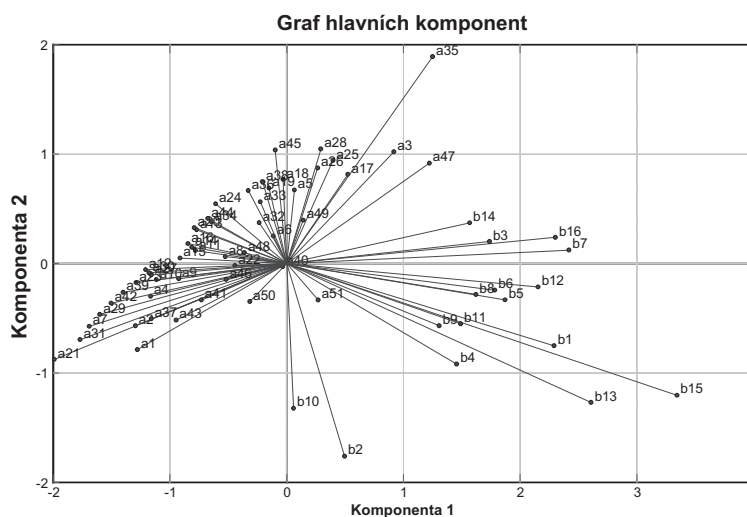
nakloněny adopci IFRS pro SME lze v případě Malty a Slovinska považovat skutečnost, že plné IAS/IFRS jsou pro tyto země adoptovány jako národní GAAP i pro malé a střední podniky, a tak jsou jejich finanční výkazy srovnatelné na mezinárodní úrovni. Systém finančního výkaznictví Lotyšska podobně jako i dalších Pobaltských republik do značné míry vychází z plných IFRS. Podle Moši (2012) jsou hodnoty rozdílů ve finančních výkazech sestavených podle národních GAAP těchto zemí a dle plných IFRS velmi ojedinělé a v podstatě se jedná o finanční

Graf shluků

Obr. 1 Rozdělení zemí do shluků. Zdroj: vlastní práce.

Analýza hlavních komponent

Obr. 2 Analýza hlavních komponent: Komponenta 1: kvalita výkaznictví, Komponenta 2: GDP na hlavu. Zdroj: vlastní práce.

ní výkaznictví harmonizované s plnými IFRS.

Na druhé straně do shluku 2-b – země, které IFRS pro SME dosud neadoptovaly, byly prostřednictvím shlukové analýzy zařazeny některé země, které IFRS pro SME adoptovaly. Jejich zařazení lze však poměrně logicky odůvodnit. Jedná se o Katar, Hongkong a Singapur, tj. ekonomicky silné země z rozvojových oblastí. Mezi uvedenými zeměmi má specifické postavení Hongkong, kde již od počátku 21. století jsou silné snahy o vytvoření mezinárodního systému finančního výkaznictví určeného pro SME. Tyto snahy vyvrcholily vydáním návrhu rámce účetního výkaznictví pro SME spolu se souborem zvláštních standardů pro SME v roce 2004 (Ernst and Young, 2005).

Graf na obr. 1 znázorňuje rozdělení zemí do shluků – shluk 1 jsou země, které jsou označeny písmenem a. Země, které se výrazně odlišují, tvoří shluk zemí 2 (země b). Největší rozdíl je v hodnotě GDP na hlavu, kde všechny země zařazené do shluku 2-b dosahují hodnoty minimálně 30. Pro názornost je do grafu vybrán právě tento ukazatel v kombinaci s ukazatelem popisujícím kvalitu výkaznictví.

Srovnání zemí na základě vybraných faktorů bylo doplněno analýzou hlavních komponent., která srovnává vždy dva faktory mezi sebou. Čím blíže se země vzájemně vyskytují, tím podobnější hodnoty zvolených ukazatelů mají.

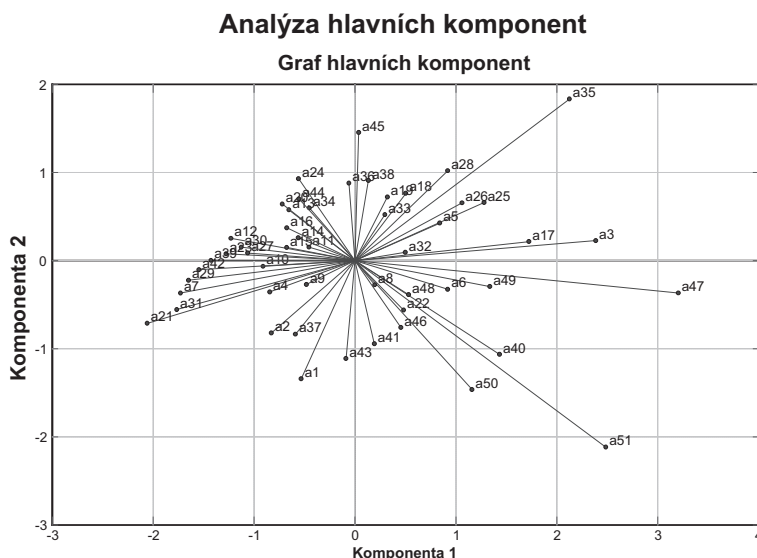
Při použití analýzy hlavních komponent jako metody doplňující závěry shlukové analýzy lze vyvodit důvody, proč některé země, které IFRS pro SME

neadoptovaly, jsou zařazeny do shluku zemí s IFRS pro SME a naopak.

Například u shluku 2-b jsou nejpodobnější Belgie (6) a Francie (8), které se v grafu na obr. 2 prakticky překrývají. Další země s podobnými hodnotami jsou Itálie (10) s Irskem (2) a další podobnou skupinu tvoří Dánsko (1), Katar (15), Švýcarsko (13).

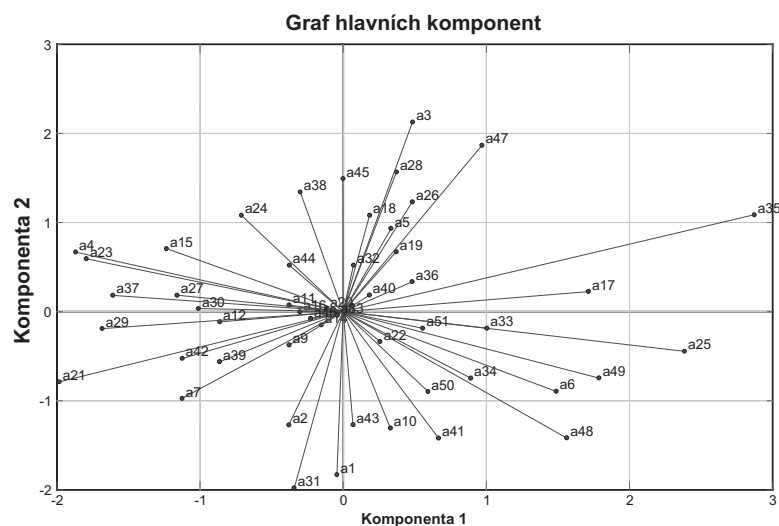
V grafu na obr. 3 a 4 je provedena analýza hlavních komponent pro shluk 1-a, tj. pro země, které ve většině IFRS pro SME adoptovaly.

Z grafů (3 a 4) je patrná velká podobnost v hodnotách ukazatelů pro analyzované země. Významnou odlišnost lze sledovat v případě Jižní Afriky (35), ve všech grafech je a35 osamocena. Jižní Afrika není typickou zemí, která IFRS pro SMEs adoptovala. Jedná se však o zemi, která adoptovala IFRS pro SME jako svůj národní GAAP první na světě, a to v roce 2007 v podobě ED IFRS pro SME. Jihoafrický systém finančního výkaznictví prošel v letech 1993 až 2004 procesem harmonizace, v roce 2004 byly již eliminovány veškeré rozdíly mezi SA GAAP a plnými IFRS, existují však pochybnosti, že výkazy jihoafrických SME byly skutečně sestaveny v plném souladu s SA GAAP, neboť výkazy byly sestavovány především pro účely daňové a potřeby ostatních uživatelů finančních výkazů nebyly brány v úvahu (Schutte, Buys, 2011). U většiny zemí jsou hodnoty zvolených ukazatelů velmi podobné v případě shluku 1. Mezi typické země lze zařadit například Zambii (44), Etiopii (12), Keňu (20), Dominikánskou republiku (9), Nicaragu (30).

Obr. 3 Analýza hlavních komponent pro shluk 1-a: Výbrané proměnné: GDP na hlavu, kvalita výkaznictví.
Zdroj: vlastní práce.

Analýza hlavních komponent

Obr. 4 Analýza hlavních komponent pro shluk 1-a vybrané proměnné: index zahraničního trhu, kvalita výkaznictví.
Zdroj: vlastní práce.

Prostřednictvím shlukové analýzy byly do shluku 1 zařazeny i některé země, které IFRS pro SME neadoptovaly, ale hodnoty vybraných ukazatelů jsou obdobné jako u zemí, které IFRS pro SME adoptovaly. Doplněním shlukové analýzy analýzou hlavních komponent jsou tyto země většinou izolované, tj. byly sice zařazeny do shluku 1-a, ale nejsou pro něj typické, byl předpoklad, že země, které IFRS pro SME adoptovaly, mají obdobné hodnoty vybraných ukazatelů. Mezi tyto země patří Malta, Slovinsko, Mexiko. Polsko bylo zařazeno do prostoru mezi shlukem 1-a a 2-b (některé ukazatele odpovídají shluku 1-a a jiné zase shluku 2-b, převažuje však podobnost ke shluku 1-a. Při použití obou metodických postupů je většina zemí zařazena do stejné skupiny. Z této shody lze vyvodit charakteristiky zemí vhodných pro adopci IFRS pro SME. Průměrné charakteristiky vybraných ukazatelů pro shluk zemí, které IFRS pro SME adoptovaly a které nikoliv, jsou předmětem tab. 5. Pro účely určení průměrných charakteristik byly použity pouze země, které spl-

ňují hodnoty pro všechny sledované charakteristiky. Shluk 1-a: Azerbajdžán, Belize, Botswana, Kambodža, Kostarika, Dominikánská republika, Egypt, El Salvador, Etiopie, Filipíny, Ghana, Guatemala, Gyuana, Honduras, Jamajka, Jordan, Keňa, Kyrgyzstán, Libanon, Lesotho, Malawi, Mauritius, Moldavsko, Namibie, Nepál, Nikaragua, Panama, Peru, Srí Lanka, Surinam, Svazijsko, Tanzánie, Turecko, Uganda, Venezuela, Zambie, Zimbabwe. Shluk 2-b: UK, Rakousko, Belgie, Kanada, Německo, Japonsko, Nizozemí.

Z tab. 5 je patrné, že průměrné hodnoty se mezi zeměmi, které IFRS pro SME adoptovaly a ty, které ne, výrazně liší. Země, které k IFRS pro SME mají kladný vztah, mají hodnoty ukazatelů nižší.

Testováním shody mezi hodnotami ukazatelů pro skupinu zemí, které IFRS pro SME adoptovaly a které ne, prostřednictvím t-testu lze dospět k závěru, že rozdíl v hodnotách pro uvedené skupiny je vždy prokazatelný. Nejvýznamnější rozdíl v hodnotách je v ukazateli GDP na hlavu, jehož hodnoty

Tab. 5 Průměrné hodnoty srovnávaných ukazatelů.

Ukazatel	Skutečnost		Model – shluková analýza	
	Skupina 1	Skupina 2	Shluk 1-a	Shluk 2-b
Kvalita výkaznictví	4,78	5,36	4,603	5,729
GDP na hlavu	7,64	44,2	3,704	42,939
Ochota k delegování autority	3,65	4,49	3,470	4,929
Index zahraničního trhu	3,91	5,44	3,595	5,914

Zdroj: vlastní práce.

Tab. 6 95% konfidenční intervaly pro střední hodnoty ukazatelů.

Ukazatel	Kvalita výkaznictví	GDP na hlavu	Ochota k delegování autority	Index zahraničního trhu
IFRS pro SME adoptovaly	4,517–4,860	2,800–6,489	3,391–3,664	3,411–3,983
IFRS pro SME neadoptovaly	5,443–5,978	40,398–45,603	4,476–5,212	5,858–6,319

Zdroj: vlastní práce.

na rozdíl od ostatních použitých ukazatelů se nepohybují ve stanovených intervalech. Ostatní ukazatele jsou ze škály 1–7. Závěry uvedené statistické analýzy lze využít pro predikci přístupu dalších zemí k adopci IFRS pro SME. Z vypočtených středních hodnot ukazatelů byly stanoveny 95% konfidenční intervaly. Na základě analýzy výsledků lze konstatovat, že s 95% pravděpodobností mají země, které adoptovaly IFRS pro SME, hodnoty GDP na hlavu v rozsahu 2,8 až 6,489. Na rozdíl od toho, země, které IFRS pro SME neadoptovaly, mají 95% interval spolehlivosti pro GDP na hlavu mezi hodnotami 40,398 a 45,603. Intervaly pro ostatní ukazatele jsou předmětem tab. 6.

95% intervaly spolehlivosti pro ukazatele skupiny zemí, které IFRS pro SME adoptovaly, se pohybují ve výrazně nižších hodnotách než pro země, které IFRS pro SME neadoptovaly a ani u jednoho ukazatele se intervaly nepřekrývají. Pro možnost predikce přístupu k adopci standardu se z praktického hlediska jeví tedy vhodnější konstrukce jednostranných intervalů spolehlivosti. Pro země, které IFRS pro SME adoptovaly je stanovena pouze horní hranice, neboť řada zemí nemusí dosahovat ani hodnot dolní hranice intervalů z tabulky 6. Naopak pro země, které adopci IFRS pro SME zatím odmítají, dosahují ukazatele hodnot vyšších než je horní hranice intervalů spolehlivosti. Jednostranné konfidenční intervaly jsou předmětem tab. 7.

Na základě intervalů spolehlivosti lze také identifikovat možné důvody, proč shluková analýza některé země, které IFRS pro SME neadoptovaly, zařadila mezi země, které IFRS pro SME adoptovaly. Jsou to země Malta, Mexiko, Polsko, Slovinsko, Slovensko a Lotyšsko. Všechny tyto země mají hodnotu GDP na hlavu v intervalu 9,5–23, tzn., že hodnota tohoto ukazatele není typická ani pro jednu skupinu.

Velikost GDP na hlavu se blíží skupině zemí, které IFRS pro SME adoptovaly. Rovněž ostatní zvolené ukazatele vykazují obdobné tendence. Na základě statistické analýzy lze vyvodit závěr i pro země, které adopci IFRS pro SME zvažují, ale nebyly předmětem výzkumu. Zemím, které mají hodnoty GDP na hlavu do 6,18, ukazatel kvality výkaznictví je menší než 4,8, ochoty delegovat autoritu je menší než 3,6 a index zahraničního trhu dosahuje hodnoty maximálně 3,9, lze jednoznačně doporučit adopci IFRS pro SME.

Po zpracování studie došlo k adopci IFRS pro SME v Bangladéši (Deloitte, 2012a), kde byl systém finančního výkaznictví do značné míry ovlivněn anglosaským systémem finančního výkaznictví jako národního GAAP (BFRS for SMEs – s účinností od roku 2013). Hodnoty ukazatelů pro tuto zemi jsou: GDP na hlavu 0,638, kvalita výkaznictví 3,8, ochota k delegování autority 2,9 a index zahraničního trhu je 4,5. Uvedené hodnoty jsou v souladu se závěry zpracované statistické analýzy, Hodnoty GDP na hlavu, ukazatele kvality finančního výkaznictví a ochoty k delegování autority dosahují velmi nízkých hodnot, které ani nedosahují průměrných hodnot pro země, pro které je adopce IFRS pro SME na základě závěrů analýzy doporučována. Je však nutno zdůraznit, že studie založená na výše uvedených charakteristikách neposkytuje vyčerpávající údaje a při hodnocení přístupu k adopci IFRS pro SME je nutno brát v úvahu i charakteristiky a skutečnosti, které nejsou kvantifikovatelné. Zásadními kvalitativními charakteristikami, které je nutno rovněž zvažovat, je používaný národní systém finančního výkaznictví (národní GAAP) a jeho podobnost s plnými IFRS nebo IFRS pro SME, vztah finančního výkaznictví a daňové legislativy v příslušných zemích, kulturní a náboženské zvyklosti (EC 2003).

Tab. 7 Jednostranné 95% konfidenční intervaly pro střední hodnoty ukazatelů.

Ukazatel	Kvalita výkaznictví	GDP na hlavu	Ochota k delegování autority	Index zahraničního trhu
IFRS pro SME adoptovaly	< 4,8314	< 6,18	< 3,6415	< 3,935
IFRS pro SME neadoptovaly	> 5,4955	> 40,9025	> 4,5177	> 5,903

Zdroj: vlastní práce.

Závěr

V současnosti existuje pouze omezené množství průzkumů týkající se implementace IFRS pro SME ve světě, a ty se týkají zejména adopce v rozvojových zemích. Tyto země, jak vyplynulo z provedené analýzy, jsou hlavními kandidáty na adopci IFRS pro SME. Ze závěrů uskutečněných studií vyplývá, že implementace v jednotlivých zemích je považována za obtížnou, vyžadující vysoké náklady a je řada účetních jednotek, které nejsou ochotny k implementaci IFRS pro SME přistoupit. V řadě zemí existuje pouze velmi malé povědomí o možnostech harmonizace finančního výkaznictví SME. Na druhé straně zejména střední podniky předpokládají, že pro ně implementace může znamenat řadu výhod. Za největší výhodu implementace IFRS pro SME v podniku je možno považovat mezinárodní srovnatelnost, přesnost a transparentnost, neboť zvýšením mezinárodní srovnatelnosti a transparentnosti se

rozšíří možnosti přístupu SME k výpůjčnímu kapitálu a také možnosti přístupu na zahraniční trhy, tyto výkazy budou rovněž kvalitnějším informačním zdrojem při uskutečňování podnikových kombinací nebo pro účely spolupráce se zahraničními podniky. Z provedené analýzy vyplynulo, že zejména vyspělé země zaujímají spíše rezervovaný přístup, zatímco rozvojové země s méně kvalitním systémem finančního výkaznictví přistupují k adopci k mnohem vyšší ochotou a očekávají její vyšší přínos. Na základě výsledků provedené analýzy vyplývá, že v blízké budoucnosti lze očekávat větší ochotu k adopci IFRS pro SME ze strany méně vyspělých zemí s méně kvalitním systémem finančního výkaznictví. Příklad Bangladěše potvrzuje, že hodnoty ukazatelů pro tuto zemi korespondují se závěry provedené statistické analýzy. I u následujících zemí, lze na základě závěrů adopci IFRS pro SME v blízké době očekávat. Mosambik, Angola, Alžír, Arménie, Benin, Ekvádor, Haiti.

Literatura

- ACCA (2000). *The economic environment and the SME*. [on-line] [cit. 15. července 2011] Dostupné z <http://www.accaglobal.com/pdfs/smallbusiness/EESME.doc>
- Arsoy, A. P., Sipathi, B. (2008). International financial reporting standards for small and medium sized entities and the Turkish case, *Ankara Universitesi SBF Dergisi* 62–64.
- Barker, P., Noonan, C. (1995). Small company compliance with accounting standards: The Irish situation, *The Institute of Chartered Accountants in Ireland*.
- Bohušová, H., Blašková, V. (2012). In what ways are countries which have already adopted IFRS for SMEs different. In *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, LX, 2.
- Deaconu, A. (2006). Standarde contabile pentru întreprinderi mici și mijlocii (Accounting standards for small and medium enterprises), *Congresul al XVI-lea al Profesiei Contabile din România: Profesia contabilă și globalizarea: București*, 15–16 septembrie 2006, CECCAR, București, pp. 305–314.
- Deaconu, A., Nistor, C. S., Popa, I. (2009). Analysis of the stakeholders' needs and their inference upon financial reports of SMEs. *Journal of International Business and Economics*.
- Deloitte (2009). *Use of IFRSs by Jurisdiction*. Available [on-line] [cit. 15. července 2011] Dostupné z <http://www.iasplus.com/country/useias.htm>.
- Deloitte (2012). *Bangladesh adopts IFRS for SMEs* [on-line] [cit. 7. září 2012] Dostupné z <http://www.iasplus.com/en/jurisdictions/africa/country76> [on-line] [cit. 7. září 2012] Dostupné z <http://www.iasplus.com/en/news/2012/may/bangladesh-adopts-ifrs-for-smes>.
- Demartini, P. (2005). Accounting Harmonization for European Small Business, *Quaderni di Economia Aziendale (Working Papers)*, Urbino.
- Eierle, B., Haller, A. (2009). Does Size Influence the Suitability of the IFRS for Small and Medium Sized Entities? – Empirical Evidence from Germany. *Accounting in Europe* 6, (1–2), pp.195–230.
- Epstein, B. R., Jermakowicz, E. K. (2008). Interpretation and Application of International Accounting and Financial Reporting Standards 2008, *Wiley*, New Jersey.
- Ernst & Young (2005). Srovnávací studie o stavu aplikace IFRS u nekotovaných společností v šesti evropských státech, *Ministerstvo financí ČR*, Praha, 2005.
- European commission (2003). Internationalization of SMEs, *Observatory of European SMEs*, No. 4. DG Enterprise publications.
- European commission (2010). *Summary Report of the Responses Received to the Commission's Consultation on the International Financial Reporting Standard for Small and Medium-sized Entities*. [on-line] [cit. 10. srpna 2011] Dostupné z http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/ifrs/2010-05_31_ifrs_sme_consultation_summary_en.pdf.
- Hindls, R., Hronová, S., Seger, J. (2002). Statistika pro economy, *Professional publishing*.
- IASB (2012). IFRS for SME Update, 3-2012, [on-line] Dostupné z <http://media.iasb.org/smeMar12.htm>.
- Institute of Chartered Accountants in England and

- Wales (2008). A blueprint for SME financial reporting to accelerate economic recovery: The Accounts Review Solution *Accountancy Age*.
- IFAC (2006). Micro-entity financial reporting: perspective of preparers and users, New York.
- IFAC (2010). The role of small and medium practices in providing business support to small and medium-sized enterprises, New York.
- Mage, G. N. (2010). Financial Reporting for Small & Medium Scale Enterprises (SMEs) in the Hospitality Industry, *International Research Symposium in Service Management*, Mauritius 2010.
- Moore, W. C., Petty, J. W., Palich, C. H., Longenecker, J. G. (2008). Managing small business: An entrepreneurial emphasis, 14th ed.
- Moša, V. (2012). Comparison of accounting in the Czech Republic and in the Baltic states, *Accounting News*, Deloitte – Czech Republic, [on-line] [cit. 5 srpna 2012] Dostupné z http://www.deloitte.com/assets/Dcom-CzechRepublic/Local%20Assets/Documents/Accounting%20News/accounting_news_1204.pdf.
- Oberholster, J. (1999). Financial Accounting and Reporting in Developing Countries: A South African Perspective. *SAJEMS*, 2(2): 222–239.
- Ott, R. L. (1993). An Introduction to statistical methods and data analysis, Duxbury press.
- Sacho, Z. Y., Oberholster, J. G. I. (2008). Factors impacting on the future of the IASB. *Meditari Accountancy Research*, 16(1): 117–137.
- Saracina, T. H. (2005). *Harmonizing International Accounting Standards What does it mean for Small and Medium Enterprises (SME'S)?* [on-line] [cit. 7 července 2009] Dostupné z <http://www.aibse.org/Proceedings/Proceedings%202005/Harmonizing.doc>.
- Schiebel, A. (2008). *Is There a Solid Empirical Foundation for the IASB's Draft IFRS for SMEs?* [on-line] [cit. 10 července 2011] Dostupné z http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=994684.
- Schutte, D. P., Buys, P. (2011). A critical analysis of the contents of the IFRS for SMEs – A South African perspective, *South African Journal of Economic and Management Sciences*, 14(2).
- Schutte, D. P., Buys, P. (2011a). A comparative evaluation of South African SME financial statements against the IFRS requirements, *Journal of Accounting and Taxation*. 3(1), pp. 8–22, May 2011.
- Sian, S., Roberts, C. (2009). UK small owner-managed businesses: accounting and financial reporting needs. *Journal of Small Business and Enterprise Development*.
- Simpson, S. (2008). *Developing Countries' Views on Financial Reporting Standards for Small and Medium-Scale Enterprises (SMEs): The Case of Ghana*. [on-line] [cit. 15 července 2011] Dostupné z http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1305141.
- Stainbank, L. (2008). The development of financial reporting for SMEs in South Africa: implications of recent and impending changes. *African Journal of Accounting, Economics, Finance and Banking Research*, 3(3), pp 1–17.
- United Nations (2008). *Accounting and Financial Reporting Guidelines for Small and Medium-sized Enterprises (SMEGA) – Level 3 guidance*. [on-line] [cit. 6 července 2011] Dostupné z http://www.unctad.org/en/docs/c2isard50_en.pdf.
- Van Wyk, H. A., Rossouw, J. (2009). IFRS for SMEs in South Africa: a giant leap for accounting, but too big for smaller entities in general. *Meditari Accountancy Research*.
- World Economic Forum (2011). Global Competitiveness Report 2011–2012, *World Economic Forum*, Geneva.
- Zeghal, D., Mhedhbi, K. (2006). An analysis of the factors affecting the adoption of international accounting standards by developing countries. *The International Journal of Accounting*.

Doručeno redakci: 19. 9. 2012

Recenzováno: 6. 11. 2012

Schváleno k publikování: 6. 3. 2013

Mgr. Veronika Blašková, Ph.D.

Mendelova univerzita v Brně

Ústav statistiky a operačního výzkumu

Zemědělská 1, 61300 Brno

Česká republika

tel:00 420 545132415

e-mail: veronika.blaskova@mendelu.cz

doc. Ing. Hana Bohušová, Ph.D.

Mendelova univerzita v Brně

Ústav účetnictví a daní

Zemědělská 1, 61300 Brno

Česká republika

tel:00 420 545132305

e-mail: hana.bohusova@mendelu.cz